

REKONSTRUKCJA KRAJOBRAZU

Działanie mające na celu określenie wpływających na krajobraz czynników antropogenicznych oraz odtworzenie przeszłego krajobrazu, nieistniejącego obecnie na skutek jego degradacji lub przekształceń.

Rekonstrukcji krajobrazu dokonuje się na podstawie: 1) analizy źródeł historycznych – źródeł pisanych, ikonografii, map i planów; 2) wyników wyspecjalizowanych badań geologicznych, geomorfologicznych, ekologicznych, botanicznych, zoologicznych, biologicznych, chemicznych, biochemicznych czy archeologicznych; 3) obserwacji współczesnego krajobrazu – ukształtowania terenu, obecności cieków wodnych, materiału skalnego, współczesnej ingerencji człowieka w środowisko (Kasprowska-Nowak). Wyróżnia się dwa typy rekonstrukcji krajobrazu: 1) selektywną, w której rekonstruowany jest tylko jeden komponent środowiska; 2) kompleksową, której celem jest odtworzenie wszystkich elementów składających się na krajobraz (Papińska).

Przykładem rekonstrukcji krajobrazu są zarówno pełnowymiarowe rekonstrukcje ośrodków miejskich wraz z ich przyległościami, a często też typową fauną i florą czy wirtualne rekonstrukcje środowisk przyrodniczych i krajobrazów kulturowych. Wiodącymi narzędziami służącymi odtworzeniu przeszłych krajobrazów są: 1) systemy GIS (ang. *Geographic Information System*; pol. System Informacji Geograficznej) pozwalające na gromadzenie dwóch rodzajów danych: przestrzennych (pomiarów geodezyjne) i opisowych (mapy, plany, zdjęcia lotnicze i naziemne, obrazy satelitarne czy lotnicze skany trójwymiarowe) (Zapłata, Borowski); 2) badania geomorfologiczne, które umożliwiają odtworzenie pierwotnej formy krajobrazu; 3) badania archeobotaniczne i archeozoologiczne pozwalające na odtworzenie flory i fauny; 4) skanowanie trójwymiarowe i fotogrametria umożliwiające wizualną prezentację minionych miejsc i przestrzeni.

Rekonstrukcja krajobrazu nie jest tożsama z „przywróceniem elementów przyrodniczych do stanu właściwego” (np. renaturalizacja rzek) – to ostatnie jest pojęciem pochodzącym ze słownika ochrony przyrody i oznacza jeden z czynnych sposobów ochrony środowiska.

Rekonstrukcje krajobrazu są przedstawiane w formie map, modeli, makiet czy interaktywnych animacji. Obecnie wiodącym sposobem prezentacji rekonstrukcji krajobrazu są ostatnie z wymienionych. Po symulacje i cyfrowe wizualizacje sięgają przede wszystkim muzea, ale też instytucje zajmujące się popularyzacją lokalnego dziedzictwa. Przykładami wirtualnych rekonstrukcji w Polsce są wizualizacje tworzone dla Muzeum w Biskupinie, które w zrozumiały sposób prezentują historię grodu, jego budowy i położenia w naturalnym środowisku. Innym przykładem mogą być projekty realizowane w 3dScanLab UW, w tym wirtualna rekonstrukcja układu urbanistycznego miasta Zabrost odtworzona w oparciu o dane kartograficzne, materiały ikonograficzne – fotografie i ryciny, a także trójwymiarowy skan ulicy.

[M.St.]

Literatura:

Kasprowska-Nowak, Katarzyna. „Rekonstrukcja krajobrazu Doliny Wodącej w starszej epoce kamienia (Wyżyna Krakowsko-Wieluńska)”. *Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego* 29 (2015): 79-91.
Papińska, Elżbieta. „Przegląd metod stosowanych w rekonstrukcji antropogenicznych przemian krajobrazu”. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Geographica Phisica* 1 (1997): 155-174.

Zapłata, Rafał, Borowski, Michał. „GIS w archeologii – przykład prospekcji i inwentaryzacji dziedzictwa archeologiczno-przemysłowego”. *Rocznik Geomatyki* 11/4 (2013): 103–114.

